

Anordnarna av förskoleundervisning och grundläggande utbildning
Anordnarna av gymnasieutbildning
Anordnarna av grundläggande yrkesutbildning

REKOMMENDATION OM ANVÄNDNING AV SOCIALA MEDIER I UNDERVISNINGEN

BAKGRUND

De sociala medierna är ”en kommunikationsform som utnyttjar informationsnät och informationsteknik och där interaktivt och användargenererat innehåll behandlas och mänskliga relationer skapas och upprätthålls.” (Terminologicentralen TSK 40, 2010)

De sociala medierna har på kort tid blivit en betydande del av samhället. De tillåter var och en att påverka och lära sig genom aktivt deltagande och samarbete. De sociala medierna och den digitala kulturen i sin helhet förändrar inläringen i en riktning som aktiverar den lärande. Utnyttjandet av informations- och kommunikationsteknik har ökat inom många samhällsområden. Användning av sociala medier som en del av arbetslivsverksamheten ökar. Cirka 86 % av 16–24-åringarna har följt någon social nätverkstjänst (Statistikcentralen 2010). De unga är flitiga användare av de virtuella världarna, som kan indelas i spelvärldar och sociala världar

Med hjälp av de nya mobila enheterna är det möjligt att utnyttja informations- och kommunikationstekniken oberoende av lärmiljö. Användningen skapar förutsättningar för att utveckla nya verksamhetsätt. Vårt sätt att arbeta och kommunicera samt producera och dela information befinner sig i ett brytningsskede i och med den ökande användningen av sociala medier.

Syftet med att dra upp riktlinjer för användningen av sociala medier i undervisningen är att främja verksamhetsätt som skapar jämlika möjligheter för alla lärande att lära sig att använda sociala medier som del av mediefärdigheterna och att förstå de sociala mediernas roll i samhället. Med dessa rekommendationer vill vi betona skolans fostrande uppgift i att lära eleverna att använda sociala medier tryggt, ansvarsfullt och etiskt hållbart. Rekommendationen tar inte ställning till användningen av enskilda tjänster och applikationer i skolarbetet.

Med undervisningsanvändning avses all verksamhet i anslutning till inläring och undervisning som sker med hjälp av verktyg som de sociala medierna erbjuder. Med skola avses i dessa rekommendationer även läroanstalter och med lärande både elever och studerande.

Rekommendationen om användningen av sociala medier i undervisningen är indelad i två delar. I den första delen granskas riktlinjerna för användningen av sociala medier som en del av IT-strategin. I den andra delen presenteras praktiska åtgärder för planering av undervisningen och eventuell annan användning i skolans verksamhet.

1 DE SOCIALA MEDIERNA SOM DEL AV IT-STRATEGIN

1.1 Allmänna riktlinjer för användningen av sociala medier i undervisningen

I grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004 förutsätts upprättande av en IT-strategi som del av den lokala läroplanen. IT-strategins innehåll definieras inte närmare i grunderna, utan denna fråga överläts åt beslutsfattarna på den lokala nivån. När examensgrunderna i yrkesutbildningen uppdateras, granskas nyckelkompetenserna för livslångt lärande i fråga om sociala medier och möjligheten att verka i dagens samhälle och arbetsliv.

I den nationella planen för användning av informations- och kommunikationsteknik i undervisningen (2010) vägleds om aktiv och ansvarsfull användning av sociala arbetsätt som utnyttjar information- och kommunikationsteknik. De flesta IT-strategier på alla skolstadierna tar troligtvis inte upp de sociala medierna, eftersom deras roll i samhället har vuxit först under de senaste åren.

I IT-strategin bör ingå riktlinjer för användningen av sociala medier i undervisningen. En av uppgifterna för strategin är att ur ett IT-perspektiv arbeta fram en vision av på vilket sätt samhället kommer att förändras inom den närmaste framtiden och vilka kompetensbehov förändringarna kommer att generera i arbetsliv, fortsatta studier och samhällspåverkan.

Praktiska åtgärder

- IT-strategin granskas med avseende på användningen av sociala medier i undervisningen.
- Utbildningsanordnaren gör årligen en lägeskartläggning, där apparatursituationen, mängden e-läromedel och bedömningsgrunderna utreds med avseende på användningen av sociala medier i undervisningen.
- Utgående från lägeskartläggningen fastställs målnivån för apparatur, dataförbindelse, e-läromedel och bedömningsgrunder samt det årliga lärarfortbildningsbehovet.

1.2 Gemensamma verksamhetsmodeller för användningen av sociala medier i undervisningen

IT-strategins allmänna riktlinjer för användningen av sociala medier i undervisningen konkretiseras i anordnarspecifika verksamhetsmodeller. Tydliga modeller, som beaktar elevernas ålder, utarbetas tillsammans med personalgrupperna inom undervisningsväsendet och IT-administrationen. Systematiskt val av tjänster och applikationer och etiska verksamhetsmodeller för användningen stöder en aktiv användning av sociala medier i undervisningen.

Vid valet av tjänster är det viktigt att man beaktar olika lärande och olika inlärningsstilar. Helheten av tjänster och applikationer ska vid sidan av samarbete och diskussion göra det möjligt åtminstone att producera, dela och behandla text, bilder och rörliga bilder. Samarbete mellan föräldrar, elever och lärare när man funderar på verksamhetsmodeller gör det lättare att finna fungerande lösningar. Valet av de enskilda tjänsterna och applikationerna baserar sig på utbildningsanordnarens lokala utgångspunkter vid genomförandet av läroplanen.

I de gemensamma verksamhetsmodellerna bör avtalas bl.a. om

- vad för tjänster som ska tas i bruk på olika klass- och skolstadier och instruktioner för dessa utarbetas
- hur lärarens arbetsprofil ska definieras i olika tjänster
- hur de lärande ska instrueras om interaktionen på nätet

1.3 Trygg och etisk användning av sociala medier

En trygg lärmiljö ska garanteras alla lärare och elever också på nätet. Grunden för en trygg miljö skapas av gemensamt uppgjorda och avtalade verksamhetsmodeller och kännedom om och iakttagande av författningar och bestämmelser. Samma lagar och författningar gäller i fråga om virtuella tjänster och skrivande som inom det övriga samhället.

I instruktionerna för användningen ska man se till att:

- Alla har tillräcklig kunskap om upphovsrätt. Användning av olovligt material i undervisningen accepteras inte och eleverna känner till påföljderna av plagiering och piratism. Lärarnas och elevernas upphovsrätt respekteras.
- Konfidentiella uppgifter får i ingen situation läggas ut på de sociala medierna. Elever och lärare känner till bestämmelserna om förande av personregister.
- Eleverna får lära sig att skapa inloggningsnamn och att använda trygga lösenord samt om integritetsskyddet.
- Användningsvillkor som uppställs av olika tjänsteproducenter och åldersgränser för användare iakttas.
- Vikten av ett gott uppförande, att tillägna sig kollaborativa handlingssätt och respekt för andra också i de sociala medierna betonas. Störande beteende och mobbning accepteras inte.
- Man kommer överens om följderna för brott mot reglerna.
- För användningen av sociala medier i undervisningen utarbetas en steg för steg-modell, som gör det möjligt för eleverna att handledda, i en trygg miljö, utveckla sin kompetens och sina färdigheter i att använda olika slags tjänster.

2 PRAKTISKA ÅTGÄRDER OCH MÖJLIGHETER I ANSLUTNING TILL ANVÄNDNINGEN AV SOCIALA MEDIER

2.1 De sociala medierna som en del av mediefärdigheterna

Mediefärdigheter är en del av medborgarkompetenserna i informationssamhället. Mediefärdigheterna som en grundläggande medborgarkompetens kan indelas i kreativ mediekompetens, kritisk mediekompetens och social mediekompetens. I de sociala medierna kan vem som helst verka som medieproducent och konsument och påverka de gemensamma angelägenheterna. I skolan utvecklas mångsidiga mediekompetenser hos eleverna när dessa verkar i olika roller.

Praktiska åtgärder

- I inläringssituationerna stöds elevernas självuttryck, kreativitet, kunskaps- och kompetensdelning och samarbete och sociala medier utnyttjas som en naturlig del av inläringen.
- Eleverna uppmuntras till och får övning i att på ett ansvarsfullt sätt vara aktiva och delaktiga i diskussioner på nätet.
- I skolan lär man sig om mottagarens och producentens rättigheter och skyldigheter i fråga om innehållsproduktion och om de frågor som ansluter sig till informationssäkerheten.
- Eleverna får tillfälle att använda olika tjänster och applikationer såsom bloggar, mikroblogger, wikier, dokumenttjänster, informations- och tidshanteringstjänster, tjänster för delning av bilder, videor, länkar och andra innehåll och produkter, diskussions- och chatttjänster samt sociala plattformar och grupparbetsplattformar.
- När informationsmängden ökar och informationen blir allt lättare tillgänglig, har läraren som en viktig roll att lära eleverna att bedöma kvaliteten på den information de finner och använder.

2.2 Sociala medier som en aktiv del av skolans interaktiva och inkluderande verksamhetsätt

De sociala medierna gör det möjligt att bygga upp och underhålla sociala relationer både inom den närmaste kretsen och med personer mer fjärran. I de sociala mediernas tjänster och applikationer är kommunikationen mellan aktörerna ofta realtidsdiskussion och problemlösning, vilket ökar känslan av social gemenskap och närvaro. Användning av smarttelefoner och andra mobila enheter gör lärmiljön mångsidigare och förflyttar inläringen till olika platser och situationer. Dessa möjligheter försöker man utnyttja genom aktiv användning av sociala medier när skolans verksamhetskultur utvecklas.

Praktiska åtgärder

- I olika läroämnen skapas möjligheter för eleverna att på olika sätt (text, bild, rörliga bilder) spara sitt arbete och sin inläring och bygga upp egna inlärningsvägar.
- Olika tjänster används i inläringssituationerna för att genomföra samarbetsprojekt, öka interaktionen mellan elever och lärare, stödja inkluderande arbete och genomföra en inläring som är oberoende av tid och rum.

- De sociala mediernas möjligheter utnyttjas i internationella samarbetsprojekt.
- Som stöd för inläring och undervisning utvecklas modeller som ger eleverna möjligheter att tillsammans skriva dokument, bearbeta bilder och producera videor samt spara och dela sina alster och kommentera andras alster.
- De sociala mediernas tjänster utnyttjas i olika läroämnen så att eleverna har möjlighet att öva sig i att samla information, hantera informationsflödet och sammanställa och kombinera uppgifter samt reflektera över vilket medium eller vilken tjänst som fungerar bäst i en viss situation.
- Eleverna uppmuntras till sociala verksamhetssätt och tas med i beslutfattande.

2.3 De sociala mediernas roll i samarbetet mellan hem och skola

I samarbetet mellan hem och skola är det bra att vid sidan av de traditionella kommunikationssätten införa nya och annorlunda kommunikationsverktyg. I detta samarbete är det meningsfullt att utnyttja också de möjligheter som de sociala medierna erbjuder. Att interaktionen kan ske så lätt och i realtid ger större flexibilitet i samarbetet.

Det är viktigt att märka att ingen konfidentiell information eller information som kränker integritetsskyddet får läggas ut på de sociala medierna. De sociala medierna erbjuder ett tilläggsvärde i kontakterna mellan hem och skola vid sidan av övrig kommunikation.

Praktiska åtgärder

- I samarbete med föräldrar, vårdnadshavare och elever skapas en verksamhetsmodell för användning av sociala medier i samarbetet mellan hem och skola.
- Den interna och externa kommunikationen och samarbetet med skolans intressegrupper utvecklas genom att i mån av möjlighet använda de tjänster som de sociala medierna erbjuder.
- Metoder som gör det möjligt för föräldrar och vårdnadshavare att följa elevernas arbete (bloggar, wiki-områden, bildtjänster, videor osv) utvecklas.
- Ingen konfidentiell information eller information som bryter mot integritetsskyddet får läggas ut på de sociala medierna.

2.4 De sociala medierna som del av mångsidiga lärmiljöer

Som lärmiljöer utnyttjas i allt högre grad miljöer utanför skolan, såsom t.ex. kulturinstitutioner, arbetsplatser, samarbetsskolor, andra sammanslutningar osv. Studiebesök blir mer givande om det är möjligt att före eller efter besöket utbyta tankar eller fråga mera om det man lärt sig. De sociala medierna fungerar som brobyggare mellan skolan och andra lärmiljöer. De unga har på webben olika möjligheter att påverka skötseln av gemensamma angelägenheter och delta i beslutfattande.

Praktiska åtgärder

- tillsammans med aktörerna inom det egna området utvecklas en modell som gör det möjligt för elever, arbetsliv och kulturinstitutioner att stå i kontakt med varandra och som gör det lättare att få sakkunniga inom olika områden med i skolarbetet (t.ex. wiki-områden, videokontakt vid avtalade tidpunkter).
- De unga uppmuntras att ta initiativ i beslutsfattande och deltagande inom det egna området och visa sin kompetens.

Generaldirektör

Aulis Pitkälä

Direktör

Jorma Kauppinen